

JURGIS AMBRAZIEJUS PABRĖŽA – DAUGIAPLANĖ ASMENYBĖ

VILMA BERŽANSKIENĖ
JURGIO PABRĖŽOS UNIVERSITETINĖS GIMNAZIJOS GEOGRAFIJOS
MOKYTOJA

„...Išklišinėjau
po visas žemaičių kerteles,
išžiūrinėjau,
kokias tik radęs žoleles.
Rinkau,
Lietuviškai krikštijau...,,
(Ištrauka iš V. Giedros eilėraščio
"Jurgis Pabrėža")

JURGIO PABRĖŽOS VARDAS NUO 1994 M. GYVAS KRETINGOS JURGIO PABRĖŽOS UNIVERSITETINĖS GIMNAZIJOS BENDRUOMENĖS ATMINTYJE

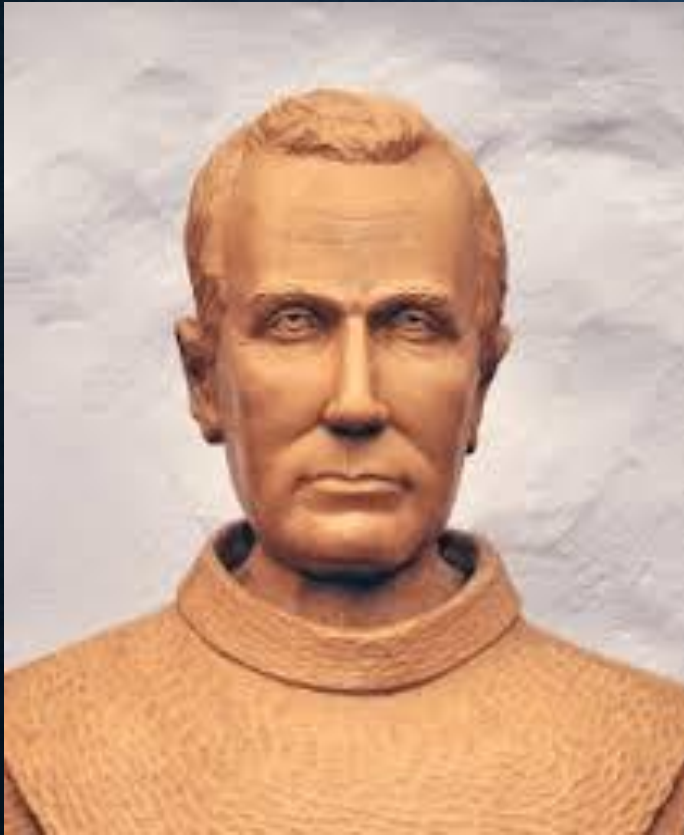
Buvusiai tuometei III vidurinei mokyklai 1994-05-30
suteiktas J. Pabrėžos vardas

2021 m. A. Seselsko nutapytas stilizuotas J.
Pabrėžos portretas(sieninis pano)

**J. A. PABRĖŽA – KUNIGAS, VIENUOLIS, BOTANIKAS, LIAUDIES
GYDYTOJAS, ŽOLININKAS, PAMOKSLININKAS, PIRMASIS
LIETUVOS FLOROS TYRINĖTOJAS, ŽEMAIČIŲ BENDRINĖS KALBOS
KŪRĖJAS...**

Salantiškio liaudies meistro pagal
žmonių pasakojimus sukurtas J.
Pabrėžos biustas

A. Boso sukurtas paminklas J.
Pabrėžai (Jolantos Klietkutės nuotrauka)

1771 M. SAUSIO 15 D. – LENKIMŲ PARAPIJOS
VEČIŲ KAIME GIMĖ JURGIS PABRĖŽA.

J. Pabrėžos gimtieji namai (A.
Kardako 1963 m. nuotr.)

Karolštato aukštesniosios mokyklos pastatas (kairėje) ir Bažnyčios (Vienuolyno) gatvė, kuria J. Pabrėža su bendramoksliais eidavo iš mokyklos į bažnyčią. (P. Mongirdaitės XX a. pr. išleisti atvirukai)

- 1785-1792 m. J. Pabrėža mokėsi Kretingos paapygardinėje mokykloje, kurią įsteigė Vilniaus vyskupas ir Kretingos savininkas Ignotas Jokūbas Masalskis.
- 1792-1794 m. jis studijavo LDK Vyriausios mokyklos (Vilniaus universiteto) Fizinių mokslų kolegijoje.
- 1794 m. būsimasis vienuolis dalyvavo T. Kosciuškos vadovaujamame sukilime.

1794-1796 M. STUDIJAVO VARNIŲ DVASINĖJE KUNIGŲ SEMINARIJOJE.

KUNIGAVO ŠILUVOJE,
RAUDĖNUOSE, TVERUOSE,
KARTENOJE, PLUNGĖJE,
KRETINGOJE

Varnių kunigų seminarija

Plungės šv. Jono Krikštytojo bažnyčia

Šiluvos Švč. Mergelės Marijos Gimimo
bazilika

J. A. PABRĖŽA – PAMOKSLININKAS IR NUODĖMKLAUSYS

Vyskupo Motiejaus Valančiaus 1869 m. Tilžėje išleista knygelė nuodugniai išpažinčiai pasirošti. Išspausdinti trys leidimai.

J. Pabrėžos pamokslų rinkinio „Kninga turinti savėj kozonius“ (Kninga. – Tóreți sawiey Kozonius ónt nekóriu Nedielys Dyinu yr ónt ùabay daug Szwęcziu) [rankraštis]. Kretingos muziejus, KM GEK-31449 (Jolantos Klietkutės nuotrauka)

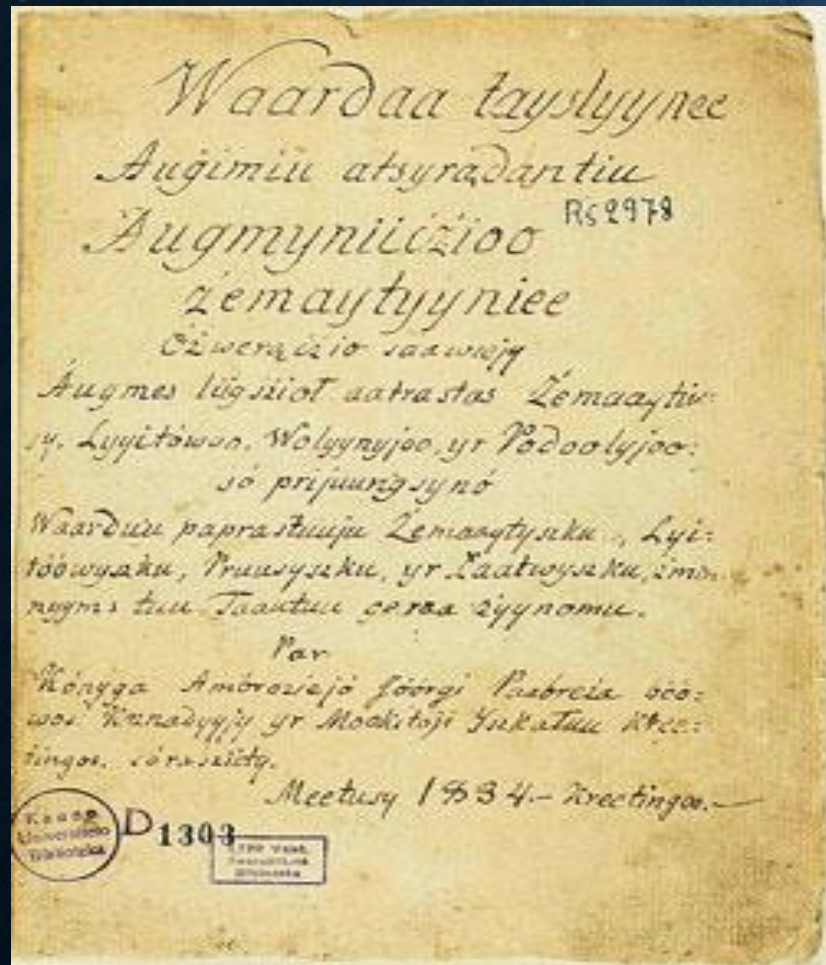
J. A. PABRĖŽA – TAUTOSAKININKAS, POETAS, PAPROČIŲ UŽRAŠINĖTOJAS, MENININKAS

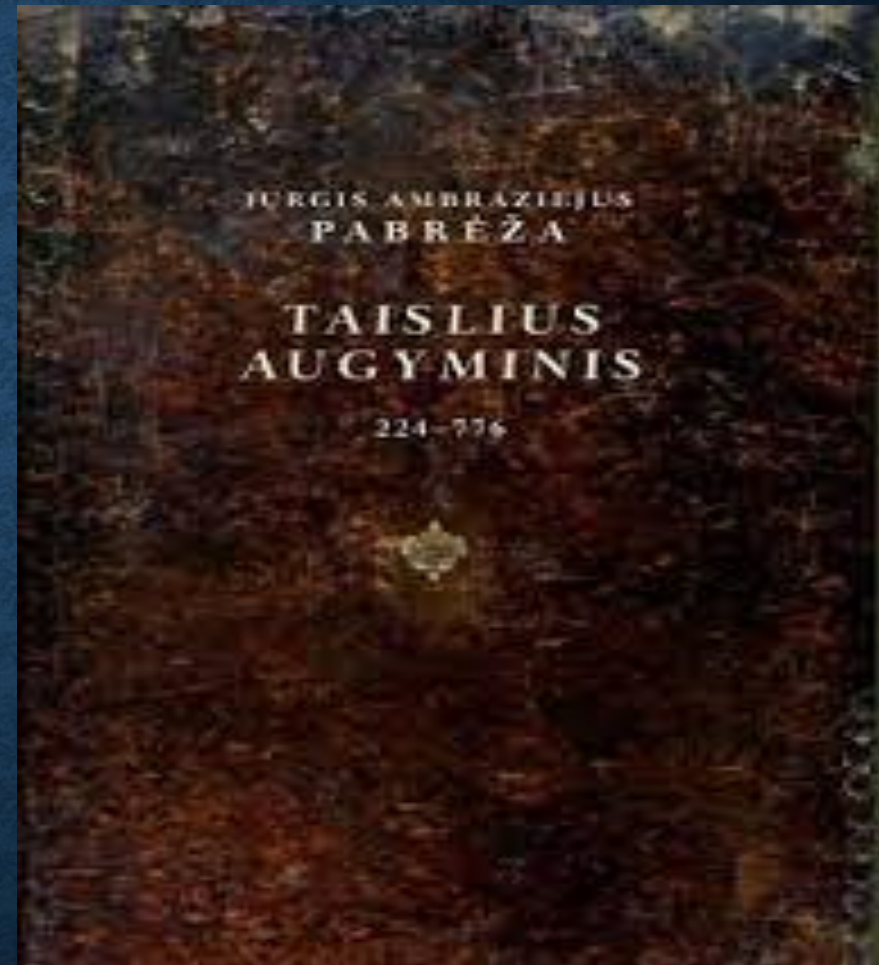
J. Pabrėžos tapyti Švč. Mergelės Marijos ir šv. Antano Paduviečio paveikslai, XIX a. pirmą pusę

J. A. PABRĖŽA – KŪNŲ GYDYTOJAS IR AUGALŲ TYRINĖTOJAS, BOTANIKAS

1834 m. sudaryto sisteminio augalų vardyno „Wardaa tayslyynee Augimiu“ antraštinio lapo faksimilė (Lietuvos nacionalinė M. Mažvydo biblioteka)

J. A. Pabrėža. Taislius Augyminis. II t. viršelis.

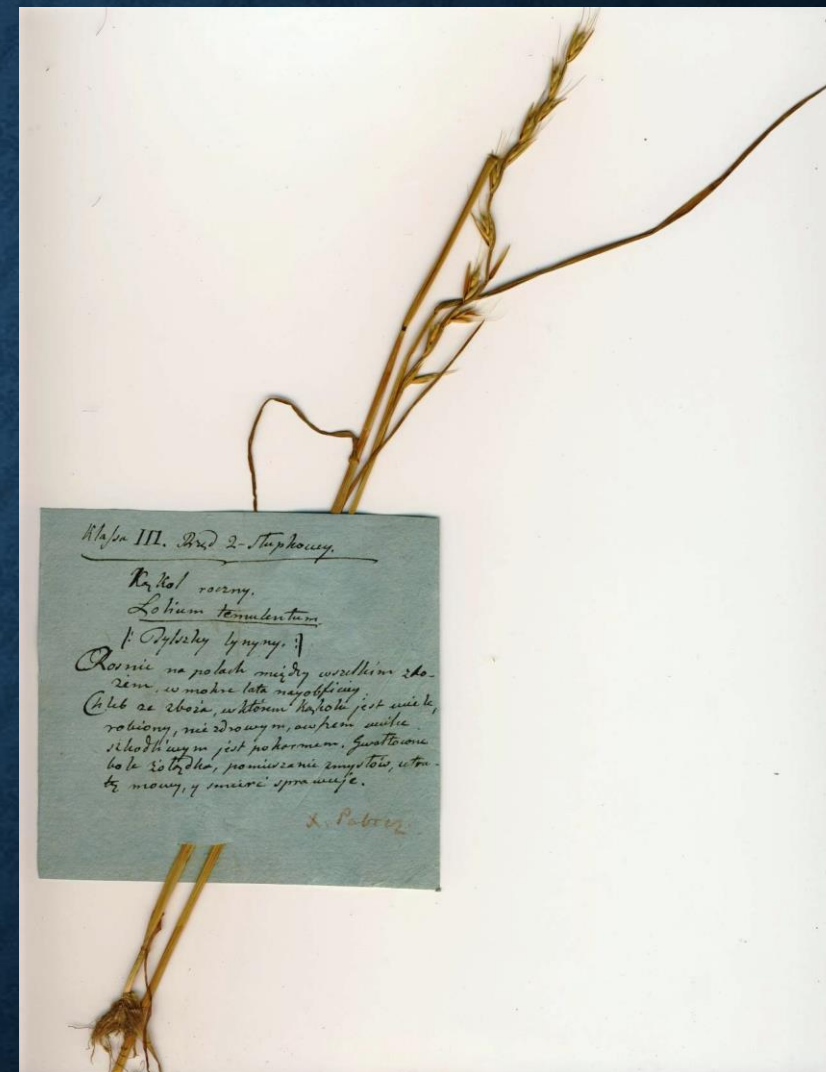

J. PABRĖŽOS SUGALVOTI TERMINAI:

- AUGYMĖ – augalas
- AUGMINYČIA – botanika
- ŽOLINYČIA – herbaras
- RĖTĖ – organas
- RAŽYS – šiaudas
- UODEGUTĖ – lapkotis
- GINKLAI – dygliai

Iki šių dienų išlikę pavadinimai:

- PAŽIEDĖS;
- PURKA;
- ANKŠTARA;
- ANŠTARĖLĖ;
- RINKYS;
- AUKŠLYS

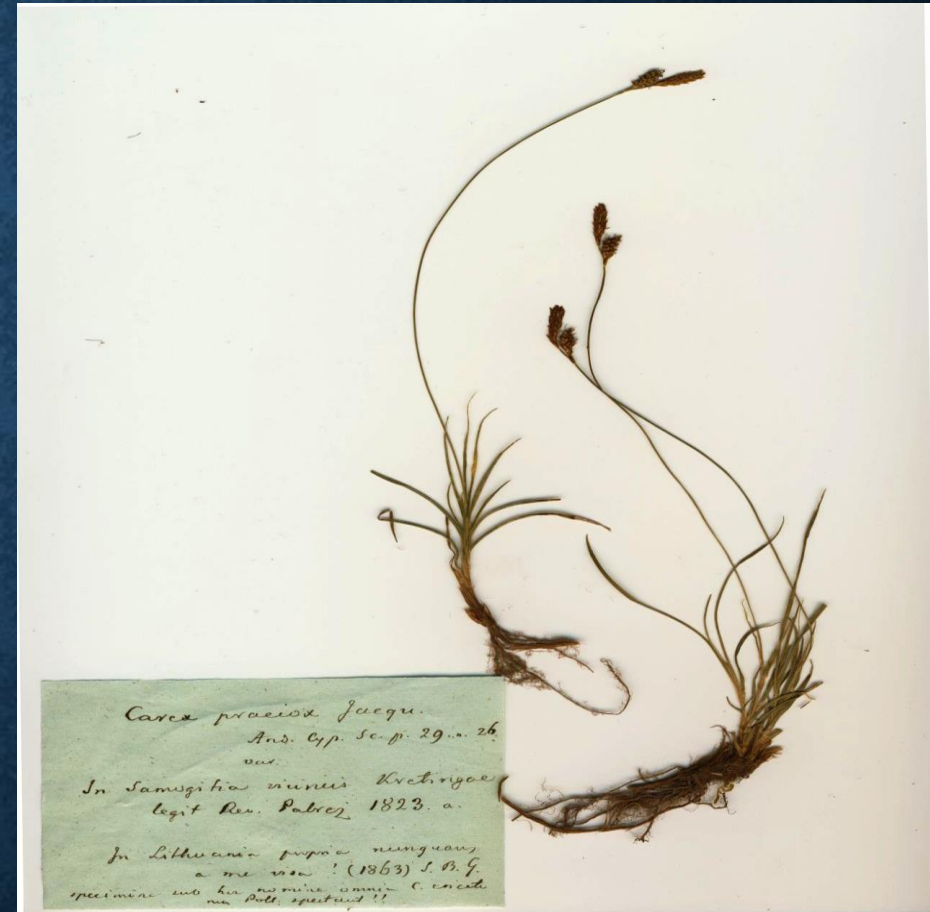
Lolium temulentum L.
Nelaboji svidrė

J. A. PABRĖŽOS HERBARAI ŠIANDIEN

VU herbariume (WI) saugoma
170 J. A. Pabrėžos surinktų
herbariuminių pavyzdžių.

Gamtos tyrimų centro
Botanikos instituto
herbariume (BILAS) yra
saugoma J. A. Pabrėžos
herbariuminių pavyzdžių
kolekcija.

Jurgio Ambraziejaus Pabrėžos herbaras –
tartum sauja auksinių mūsų tautos lobyno
monetų

J. A. PABRĖŽA – ŽEMAIČIŲ BENDRINĖS RAŠOMOSIOS KALBOS BEI NEFORMALIOS LITUANISTINĖS MOKYKLOS KŪRĖJAS

- Jau anais laikais J. A. Pabrėža labai pranašišškai išvelgė ir suprato, kad dviejų skirtingų kalbinių sistemų (žemaičių ir aukštaičių) neįmanoma suplakti, sujungti kuriant vieną bendrinę kalbą.
- Pagrindas tokiai bendrinei kalbai, gal ir visos Valstybės, turi būti vienas – žemaitiškas ar aukštaitiškas.
- J. A. Pabrėža pasirinko žemaitiškąją.

Savo rankraščius J. Pabrėža stengėsi rašyti žemaičių kalba

J. A. PABRĖŽOS ATMINIMAS

Jurgio Pabrėžos
amžinojo poilsio vieta
senosiose Kretingos
miesto kapinėse

Kretingos pranciškonams ir Jurgiui Pabrėžai skirtas stendas Kretingos muziejuje

Vienoje J. Pabrėžos skulptūros rankoje – augalo šaknys, kitoje – antžeminė augalo dalis; rankų gestas primena šv. Mišias. Figūros krūtinės plokštumoje – Šventojo Rašto žodžiai lietuvių ir lotynų kalbomis: „Žmogau, kurį Aukščiausias globoja, kuris gyveni Visagalio pavėsy, Viešpačiui tarki: „O mano Dieve, prieglobsti mano, tvirtove, tavimi aš viliuosi. “Galinėje paminklo pusėje – Gyvybės medis, išaugantis į faktūrą, primenančią bažnyčios ar zakristijos duris.

**J. Pabrėžos sukurtas
herbaras „Dievas mato,
laikas bėga, mirtis artėja,
amžinybė laukia“, kabėjęs
jo celėje, saugomas
Kretingos muziejuje**

Pagal žmonių pasakojimus
sukurtas J. A. Pabrėžas
portretas

Šiais metais Lenkimuose, mokslininkui, botanikui,
pedagogui, žemaičių raštijos veikėjui, dvasininkui
Jurgiui Ambraziejui Pabrėžai ir istorikui, rašytojui,
švietėjui Simonui Daukantui atminti pastatyta medinė
skulptūra

AČIŪ UŽ DĖMESĮ!